UMUMIY O‘RTA VA MAKTABDAN TASHQARI TA’LIM TASHKILOTLARI PEDAGOG KADRLARINI ATTESTATSIYADAN O‘TKAZISH UCHUN NEMIS TILI FANIDAN MALAKA SINOV TOPSHIRIQLARI SPETSIFIKATSIYASI

Mazkur spetsifikatsiya nemis tili fanidan umumiy o‘rta ta’lim tashkilotlari o‘qituvchilarini attestatsiyadan o‘tkazish malaka sinovining umumiy tamoyillari, me’yoriy asoslari, baholashning qamrovi hamda baholash mezonlari talablarini belgilaydi.

I. Umumiy tamoyillar

Baholash maqsadi – talabgorlarning nemis tili fani o‘qitish metodikasi bo‘yicha nazariy bilimlari, amaliy ko‘nikma va kompetensiyalarini kompleks baholash.

Ushbu baholash natijalari asosida pedagog kadrlar attestatsiyasida qabul qilinadigan qarorlar asosli bo‘lishini ta’minlash maqsadida baholashning barcha bosqichlarida validlik, ishonchlilik, adolat va shaffoflik tamoyillariga rioya qilinishi ta’minlanadi.

II. Me’yoriy asoslar

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Maktabgacha va maktab ta’limi vazirligi hamda uning tizimidagi tashkilotlar faoliyatini samarali tashkil etish chora-tadbirlari to‘g‘risida” 2023-yil 26-maydagi PF-79-son farmoni.

2. Vazirlar Mahkamasining 2021-yil 17-sentyabrdagi “Maktabgacha, umumiy o‘rta, o‘rta maxsus, professional va maktabdan tashqari ta’lim tashkilotlari pedagog kadrlarini attestatsiyadan o‘tkazish tartibini takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi 572-son qarori.

3. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2023-yil 29-dekabrdagi “Maktabgacha, umumiy o‘rta, o‘rta maxsus, professional va maktabdan tashqari ta’lim tashkilotlari pedagog kadrlarini attestatsiyadan o‘tkazish tartibi takomillashtirilishi munosabati bilan O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining “Maktabgacha, umumiy o‘rta, o‘rta maxsus, professional va maktabdan tashqari ta’lim tashkilotlari pedagog kadrlarini attestatsiyadan o‘tkazish tartibini takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida” 2021-yil 17-sentyabrdagi 572-son qaroriga o‘zgartirish va qo‘shimchalar kiritish haqida”gi 692-son qarori.

III. Baholash qamrovi

Nemis tili fani o‘qituvchilari uchun malaka sinovida jami 50 ta test savollari (mutaxassislik fanidan 35 ta, pedagogik mahorat fanidan 10 ta va kasbiy standartdan 5 ta) topshirig‘i taqdim etiladi va test topshiriqlarini bajarish uchun 105 daqiqa

(mutaxassislik fani, pedagogik mahorat hamda kasbiy standart) vaqt beriladi. Bunda yopiq test topshiriqlaridan (*yagona to‘g‘ri javobni talab qiladigan test topshiriqlari, moslashtirishni talab qiladigan test topshiriqlari va ketma-ketlikni talab qiladigan test topshiriqlari*) foydalaniladi. i

Test topshiriqlarining mazmun sohasi va baholanadigan konstruktlar bo‘yicha taqsimoti

1-jadval

Mazmun sohasi	Baholanadigan konstruktlar	Test topshiriqlari soni
I. NEMIS TILI		**35 ta**
1. O‘qib tushunish (1 - 15 savollar)		
1.1. Ilmiy-ommabop matnni o‘qib tushunish	- matnning asosiy g‘oyasi, maqsadi va auditoriyasini, muallif pozitsiyasini aniqlash; - matnda ochiq aytilgan muhim detallarni tushunish; - matnda ochiq aytilmagan ma’lumotlar, fikrlar, g‘oyalarni anglash; - matndagi fakt va fikrni farqlash; - ma’lumotlarni izohlash, taqqoslash va umumlashtirish; - matnda qo‘llanilgan leksik birliklarning ma’nosini kontekstdan anglash.	6
1.2. Voqeaband matnni o‘qib tushunish	- matnning asosiy g‘oyasini aniqlash; - matnda ochiq aytilgan muhim detallarni tushunish; - matnda ochiq aytilmagan detallarni anglash; - matnda tasvirlangan voqealar ketma-ketligini tushunish; voqea ishtirokchilarini tavsiflash; - matnda qo‘llanilgan leksik birliklarning ma’nosini kontekstdan anglash.	5
1.3. Matn yaxlitligini tushunish	- matnning umumiy yaxlitligi va mazmuniy birligini tushunish - matn yaxlitligini tiklash (gaplar yoki xat boshi tartibini to‘g‘ri joylashtirish orqali); - matn strukturasi va qismlar o‘rtasidagi bog‘liqlikni aniqlash (kirish, rivojlantirish, xulosa); - matn qismlari o‘rtasidagi mantiqiy va diskursiv bog‘lanishlarni tushunish (masalan, sabab-oqibat, qarama-qarshilik, izohlash, ketma-ketlik).	4
2. Til sohalarining qo‘llanilishi (16 - 35 savollar)		

2.1. Grammatika	- grammatik strukturaning nomini va qo‘llanilish o‘rinlarini tanlash; - berilgan kontekstga mos grammatik birlik tanlash; - berilgan nutq namunasida grammatik xatoni topish va tushuntirish; - berilgan gap yoki jumlani grammatik transformatsiya qilish (o‘zgartirish); - grammatik xato sababini berilgan variantlar ichidan tanlash; - berilgan gapning grammatik jihatdan to‘g‘ri o‘zgartirilgan variantini aniqlash; - o‘xshash grammatik shakllardan ma’noga eng mosini tanlash.	7
2.2. Leksika	- berilgan kontekstga mos leksik birlikni tanlash; - berilgan leksik birlikning kontekstdagi ma’nosini aniqlash; - berilgan leksik birlikka kontekstga mos sinonimni tanlash; - so‘z yasalishi qoidalari asosida berilgan konstekstga mos so‘z yasash; - ma’nosi yaqin bo‘lgan leksik birliklar orasidan kontekstga eng mosini tanlash (Bedeutungsähnliche Wörter (z. B. sagen / erzählen / sprechen / reden)); - leksik xatoni aniqlash (noto‘g‘ri tanlangan so‘zni topish); - berilgan kontekstga mos bo‘lmagan leksik birlikni aniqlash. (Kollokationen, Register oder Bedeutungsunterschiede yoki ma’no nomuvofiqligi).	7
2.3. Pragmatika	- berilgan vaziyatga mos og‘zaki va (yoki) yozma nutq namunasini tanlash; - berilgan og‘zaki va (yoki) yozma nutq namunasining kontekstda nazarda tutilgan ma’nosini anglash (wörtliche Bedeutung (to‘liq ma’no), irrelevante Interpretation, gegenteilige Bedeutung, übertriebene Bedeutung); - berilgan og‘zaki va (yoki) yozma nutq namunasining ijtimoiy va kommunikativ jihatdan kontekstga mosligiga baho berish. - diskurs (suhbat) asosida mos javobni tanlash (zufällige Aussage, Kommentar außerhalb des Themas, irrelevante Information, verwirrende Bemerkung); - berilgan kontekstga mos muloqot strategiyasini aniqlash (einen Vorschlag statt einer Bitte machen, irrelevante Informationen geben, eine Meinung äußern statt eine Frage zu stellen, die Absicht des Sprechers ignorieren); - xohish yoki niyatni farqlash (einen direkten Befehl geben, Ärger ausdrücken, eine irrelevante Frage stellen, eine Aussage machen, die nichts mit der Absicht zu tun hat).	6

Test topshiriqlarini tuzishda foydalaniladigan matnlarga qo‘yiladigan talablar quyidagi jadvalda aks etgan:

1- jadval

Matnlarga qo‘yiladigan talablar

T/r	Matnlar	Mazmuniy talabalar	Hajmiy talablar
1	**Ilmiy-ommabop matn**	Standart nemis tilida yozilgan, muayyan sohaga bag‘ishlangan, keng auditoriyaga (nomutaxassisga) mo‘ljallangan ilmiy-ommabop	350-400 so‘z

		matn (gazeta, jurnal yoki internet maqolasi)	
2	**Voqeaband matn**	Muayyan voqea (real yoki xayoliy) tasvirlangan matn (gazeta yoki internet maqolasi yoxud badiiy asardan parcha)	350-400 so‘z
3	**Matn yaxlitligi**	Standart nemis tilida yozilgan, keng auditoriyaga mo‘ljallangan, muayyan muammoga bag‘ishlangan matn (gazeta yoki internet maqolasi)	250-300 so‘z

Kasb standartlari va pedagogik mahoratdan tuziladigan test topshiriqlarining mazmun sohasi va baholanadigan bilim va ko‘nikmalari bo‘yicha taqsimoti

3-jadval

1. KASB STANDARTI (36 – 40-savollar)		**5 ta**
1.1. Kasbiy standartlar	– pedagogning kasbiy standartlari (o‘quv jarayonini rejalashtirish, ta’lim samaradorligini ta’minlash, o‘zlashtirishni baholash va qayta aloqani taqdim etish, tarbiyaviy faoliyatni tashkil etish, xavfsiz rivojlantiruvchi ta’lim muhitini yaratish va ta’minlash, o‘z-o‘zini rivojlantirish va kasbiy o‘sish, hamkasblar va ta’lim oluvchilarning ota-onalari bilan hamkorlik qilish)ni bilish va pedagogik vaziyatlarda qo‘llay olish	5
2. PEDAGOGIK MAHORAT (41 – 50-savollar)		**10 ta**
2.1. Umumiy pedagogika va pedagogik mahorat	- darsni rejalashtirish va sinfni boshqarishdagi umumiy yondashuvlarni bilish; - darsni rejalashtirish va sinfni boshqarish yondashuvlarini konkret vaziyatga (ssenariyga) qo‘llay olish; - darsni rejalashtirish yoki sinfni boshqarish bo‘yicha qarorning berilgan vaziyatda mosligiga baho berish.	5
2.2. Nemis tili o‘qitish metodikasi	- nemis tili o‘qitish metodikasiga oid yondashuvlar, nazariy ramkalar *(theoretischer Rahmen)* va metodlarni farqlay olish; - nemis tili o‘qitish metodikasiga oid yondashuvlar, nazariy ramkalar va metodlarga oid asosiy terminologiyani bilish; - berilgan yondashuv doirasida darsga oid qabul qilingan qarorlarga baho berish; - berilgan yondashuv doirasida vaziyatga (ssenariyga) mos harakat yoki faoliyat turini tanlash; - qamrab olinadigan yondashuvlar va metodikalar: Struktureller Ansatz, TBLT, PPP, Lexikalischer Ansatz, Funktionaler Ansatz, Kommunikative Ansätze, Grammar-Translation, Gelenkte Entdeckung, Inhaltsorientiertes Lernen, CLIL.	5
Jami		**15 ta**

Test topshiriqlarining kognitiv ko‘nikmalar bo‘yicha taqsimoti quyidagi jadvalda aks etgan:

2- jadval

Kognitiv ko‘nikmalar taqsimoti

T/r	Kognitiv daraja	Izohi	Testdagi ulushi (%)
1	**Bilish va tushunish**	Fanga doir nazariy ma’lumotlar, atamalar, qoidalar, tushunchalarni eslab qolish, ularning mazmuni, maqsadi va qo‘llanilishini tushunish	8
2	**Qo‘llash**	Bilim, tushuncha va protseduralarni yangi (notanish) kontekstlarda qo‘llay olish	35
3	**Mulohaza qilish**	Faktlar, dalillar, fikrlarni taqqoslash, tahlil qilish, taxmin qilish va xulosa(lar) chiqarish	7

IV. Baholash mezoni

Test topshiruvchining natijasini (Rohpunktzahl) hisoblash uchun har bir to‘g‘ri javobga 2 ball, noto‘g‘ri javobga 0 ball beriladi. Umumiy 100 ballni tashkil etadi.

V. Imtihon tartibi

Taqiqlangan vositalar: imtihon vaqtida mobil telefon, aqlli soat, planshet yoki elektron eslatmalardan foydalanish qat’iyan man etiladi.

Axloq va intizom: nusxa ko‘chirish, yordam so‘rash yoki yordam berish, imtihon davomida gaplashish, ruxsatsiz chiqish kabi holatlar taqiqlanadi.

Nazoratchi qoidabuzarlikni aniqlaganda, uni rasmiylashtirib, tinglovchini testdan chetlashtiradi va natijasi bekor qilinadi.

VI. Tavsiya etiladigan asosiy adabiyotlar

Nemis tili

1. Die Deutschprofis A1. Kursbuch/Übungsbuch, Olga Swerlova. Klett Verlag Sprachen, Stuttgart. 2019.
2. Die Deutschprofis A2., Kursbuch/Übungsbuch. Olga Swerlova. Klett Kiado, Budapest. 2024.
3. Die Deutschprofis B1., Kursbuch/Übungsbuch. Olga Swerlova. Klett Kiado, Budapest. 2024.
4. Aspekte Junior B1 plus, Kursbuch/Übungsbuch. Ute Koithan. Ernst Klett Sprachen, Stuttgart. 2019.
5. Aspekte neu B2, Arbeitsbuch/Lehrbuch. Ute Koithan, Helen Schmitz, Tanja Sieber, Ralf Sonntag. Klett-Langenscheidt, München. 2017.
6. Lehr- und Übungsbuch der deutschen Grammatik. Das Gelbe aktuell. Hilke Dreyer, Richard Schmitt. Hueber Verlag. 2013.

7. Deutsche Phonetik - eine Einführung. Koloman Brenner u.a. Budapest-Veszprem. 2006.

Pedagogika, metodika

1. DLL 02: Wie lernt man die Fremdsprache Deutsch? Sandra Ballweg, Sandra Drumm, Britta Hufeisen, Johanna Klippel, Lina Pilypaityte. Klett-Langenscheidt, 2015

2. DLL 04: Aufgaben, Übungen, Interaktion. Hermann Funk, Christina Kuhn, Dirk Skiba, Dorothea Spaniel-Weise, Rainer E. Wicke in Zusammenarbeit mit Julia Ricart Brede. Klett-Langenscheidt, 2015

Eslatma: *test topshiriqlari mazmuni tavsiya etilgan adabiyotlarda aks etgan mazmun, tamoyil va yondashuvlar bilan moslashtiriladi, ammo test topshiriqlari to‘g‘ridan to‘g‘ri manbalardan olinmaydi. Malaka sinoviga tayyorgarlik ko‘rish jarayonida tavsiya etilgan adabiyotlar eslab qolish manbai sifatida xizmat qilishdan ko‘ra, umumiy kasbiy tayyorgarlikni mustahkamlashga qaratilgan.*

Ilova. Atamalar va qisqartmalar

#				
1	CLIL	Content and Language Integrated Learning	Integriertes Fach- und Sprachlernen (CLIL)	Fan mazmuni va chet tilini integratsiyalashgan holda o‘qitish yondashuvi.
2	TBLT	Task-Based Language Teaching	Aufgabenorientierter Sprachunterricht	Vazifaga asoslangan chet tilini o‘qitish metodikasi.
3	PPP	Presentation – Practice – Production	Präsentation – Übung – Produktion	Taqdimot – Mashq – Erkin qo'llash bosqichlaridan iborat dars modeli.
4	CEFR	Common European Framework of Reference for Languages	Gemeinsamer Europäischer Referenzrahmen für Sprachen (GER)	Chet tillarni bilish darajasini baholashning Umumevropa tizimi.
5	CLT	Communicative Language Teaching	Kommunikativer Sprachunterricht	Kommunikativ yondashuv asosida til o‘qitish metodikasi.
6	Structural Approach		Struktureller Ansatz	Tilning grammatik tuzilmalari ketma-ket o‘rgatiladigan

				yondashuv.
7	Functional Approach		Funktionaler Ansatz	Tilni kommunikativ funksiyalar orqali o‘rgatishga asoslangan yondashuv.
8	Lexical Approach		Lexikalischer Ansatz	Tilni asosan so‘z birikmalari va leksik birliklar orqali o‘qitish yondashuvi.
9	Grammar-Translation Method		Grammatik-Übersetzungsmethode	Grammatik qoidalar va tarjimaga asoslangan an’anaviy o‘qitish metodi.
10	Guided Discovery		Gelenkte Entdeckung	O‘quvchining qoidalarni o‘qituvchi yo'naltirishi asosida mustaqil kashf etishi usuli.
11	CBL	Content-Based Learning	Inhaltsorientiertes Lernen	Muayyan fan mazmuni orqali tilni o‘qitish yondashuvi.
12	Framework		theoretischer Rahmen	Nazariy yoki metodik konseptual model.
13	Register		Sprachregister	Nutq uslubi (rasmiy, norasmiy va boshqalar).
14	Collocation		Kollokation	Birga tabiiy qo‘llaniladigan so‘zlar birikmasi.
15	Near-synonym		Beinahe-Synonym	Ma’nosi yaqin, ammo qo‘llanishi turlicha bo‘lgan so‘zlar.
16	Literal Meaning		Wörtliche Bedeutung	So‘z yoki gapning bevosita (to‘g‘ridan-to‘g‘ri) ma’nosi.
17	Discourse		Diskurs	Kontekstda bog‘langan og‘zaki yoki yozma nutq.
18	Inference		Schlussfolgerung	Matnda bevosita aytilmagan ma’lumotni mantiqan chiqarish.
19	Communicative Competence		Kommunikative Kompetenz	Tilni turli vaziyatlarda samarali qo‘llay olish

				kompetensiyasi.
20	Scenario		Kommunikatives Szenario	Muayyan pedagogik yoki kommunikativ vaziyat tavsifi.